

Ils ertavels da la serp

In comic en las foras da l'istorgia

■ Il comic «Ils ertavels da la serp», ch'exista en tut las quatter linguas naziunalas, è cumpari l'onn 1998 per l'anniversari da 150 onns da la Confederaziun svizra. Il script d'Emmanuel Excoffier (Exem), illustrà dal disegner Enrico Marini, è resorti d'ina concorrenza da comic lantschada dal comité genevrin per il giubileum dals 150 onns. A moda raffinata cumbinescha il comic eveniments e persunas realas cun in plot dal tutfatg fictiv. I reussescha als auturs da raquintar in l'istorgia plain tensiun en maletgs captivants e d'intermediar ils tratgs principals da la discussiun politica en Svizra dals davos 150 onns. Quella vegniva dominada a

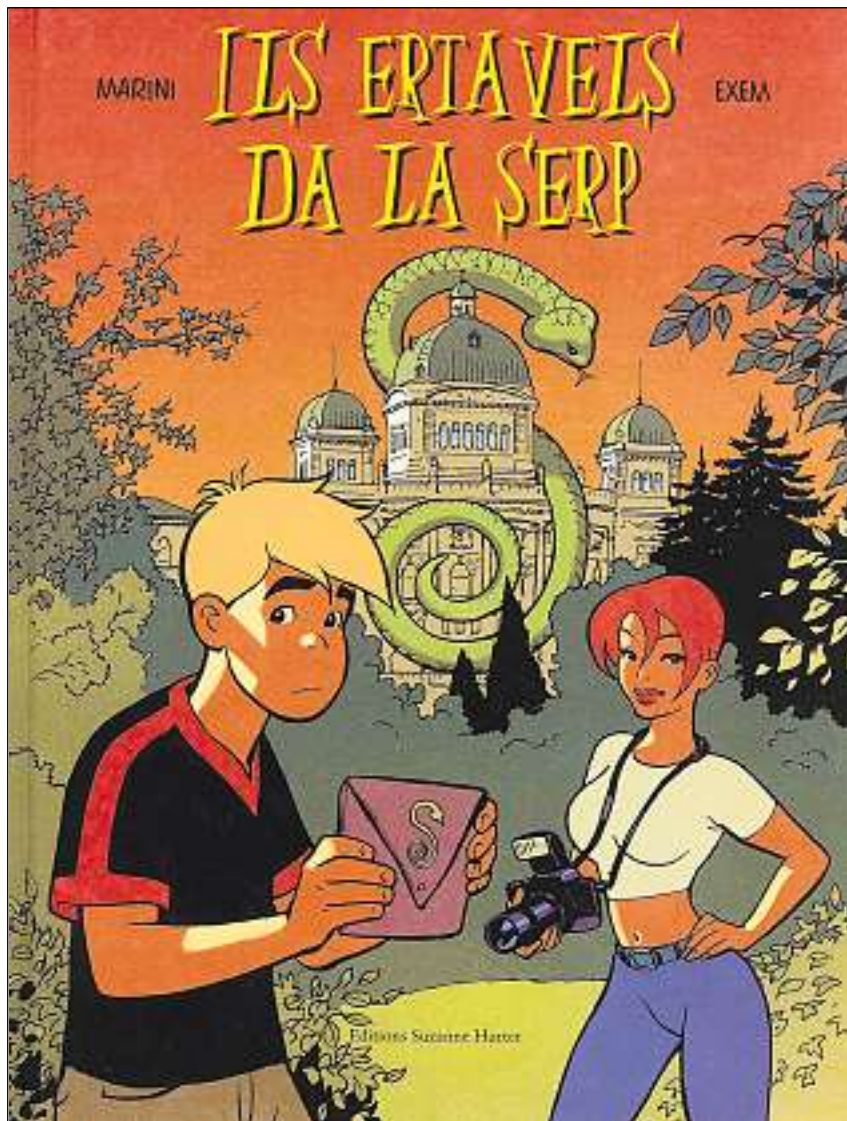

l'entschatta da la cuntraversa tranter ils chantuns liberals d'ina vart, che pretendan in rinforzament da la pussanza centrala, e dals chantuns conservativs da l'autra vart, che temevan ch'ina regenza dotata cun dapli cumpetenzas pudess periclitir lur independenza costituziunala e sminuir lur influenza envers la Confederaziun. La Guerra da la Lia separatistica (Sonderbund) dal 1847 ha decidì quest conflict en favur dals liberals e fullà via a la costituziun federala dal 1848. Ina discussiun cumparegliabla sa repeta ozendi en la dumonda davart l'avertura da la Svizra envers l'Europa.

Cuntegn

Ils protagonistes dal comic «Ils ertavels da la serp» èn il giuvenot Sol e sia cusurina Nicky ch'è schurnalista tar ina gassetta da la citad da Berna. La saira dals 1. d'avust 1998 vegn Nicky clamada tar in incendi en la citad veglia. Sol la dastga accompagnar. Al lieu d'incendi vegnan els perditga co in um vegl, cun il disegn d'ina serp en furma dad «S» sin il pèz, vegn per la vita. Sol po gist anc spender in brev misteriusa cun il «S». En quella sa chattan mussaments per acziuns conspirativs cunter l'adesiun da la Svizra al Spazi economic europeic da l'onn 1992.

Durant sias retschertgas vegn Sol en contact cun las persunas che fan per la «serp» la lavur tschuffa – da l'assassinat en il zuppà enfin a l'attentat spectacular. Tar las unfrendas s'audan exponents da la politica svizra che s'engaschan per las ideas liberalas, per in ferm stadi central e per l'avertura da la Svizra envers l'Europa. Sco in fil cotschen sa tiran quests murdraretschs tras il comic: I cumenza tar il politicher genevrin che sa stenta tar il papa per evitar la guerra da la Lia privata (1848). Alura suonda il president da la

Cuverta dal comic.

Confederaziun che s'engascha per ina revisiun centralistica da la costituziun federala e per la Lescha davart las fabricas (1880). Il proxim en retscha è il promotur da la citad da Geneva sco sedia da la Societad da las naziuns, l'uniun predecessura da l'ONU (1920). Silsuenter daventa cusseglier federal Feldmann, in grond aderent dal dretg da votar per las dunnas, in'ufrenda da l'organisaziun secreta (1958). Il 1970/71 agitescha la «serp» en rom da la votaziun da «Schwarzenbach» cunter la surpopolaziun estra en Svizra. Ed en rom da la discussiun davart l'adesiun da la Svizra al Spazi economic europeic datt, sco diltg, in'ulteriura emprova d'in attentat (1992).

Davos la «serp», uschia sa mussa en il decurs da las retschertgas da Sol e Nicky, sa zuppa ina gruppa da set umens che simboliseschan ils set chantuns dal «Sonderbund». Atras tut ils 150 onns dal stadi federal è la «serp» s'engaschada en il zuppà per ils principis dals victorisads dal 1847. Ma ussa, il 1998, è la «serp» stancla. In dals set – cun il num Siegwart che fa allusiun a l'antierur manader dal Sonderbund – è da l'avis che las ideas da la «serp» hajan fatg naufragi. Ed el vul far fin a

1998: La «serp» en dissoluziun – Nicky e Sol han blier da far.

e Nicky sco sulettas perditgas dal misteri dals «ertavels da la serp».

Chantuns contra stadi federal – independenza contra avertura

A la fin dal comic vegnan tut ils eveniments istorics reals che furman la basa dal raquint fictiv enumerads. Ils auturs scrivan: «L'onn 1992, avant la votaziun davart l'adesiun da la Svizra al Spazi economic europeic, èsi stà surtut il Friburgais Bernard Rohrbasser ch'ha declerà che nus – vul dir la Svizra – 'na sajan betg ina naziun, ma ina confederaziun da stadis'. Quai è exactamain il tema da la debatta politica dal 1848, ed il fil cotschen da quest comic. Avant il 1848 era la Svizra ina confederaziun da stadis: ils chantuns vulevan esser stadis suverans. La costituziun dal 1848 è quella d'in stadi federal, en il qual impurtantas cumpetenzas vegnan delegadas ad in'autorità centrala. Da quel mument d'avent cumenza il cumbat politic tranter ils federalists conservativs che vulan mantegnair ils privilegis chantunals, preschentads qua en moda caricada tras ils ertavels da la serp, ed ils aderents dal nov stadi federal.

Tras l'entir comic s'han ils auturs sfuschignads en las foras da la grond'istorgia e da sias nischas emblidadas, per realisar ina ficziun basada sin eveniments, anedotas e mentalitads uschè autenticas sco pussaivel. Fictiv sin plaun politic è sin il pli la societad secreta dals ertavels da la serp e ses cumplot cunter la Svizra moderna.

posta e la munaida. La Svizra daventa in territori unitar che promova il svilup economic.

Er en la Svizra è rut ora il 1873 – entamez la discussiun per reverder la costituziun federala – il cumbat cultural tranter il stadi e la baselgia catolica sut il papa Pius IX pervia dal dogma d'infalibilitad resultà da l'emprim concil dal Vatican dal 1870. Il problem primar era l'influenza da la baselgia en il nov stadi liberal-secular. Vers la fin dal 19avel tschientaner èn ils conflicts tradiziunals tranter ils liberals ed ils conservativs sa schlucads tras quai ch'ils moviments dals lavurers han cumenzà.

Il 1920 aderescha la Svizra a la Societad da las Naziuns, fundada l'onn precedent. Ella sa resalva però il dretg da mantegnair strictamain sia neutralità e da betg stuar participar ad acziuns militaras. L'onn 1948 vegn l'Organisaziun da las Naziuns unidas (ONU) fundada, ma pir l'onn 2002 daventa la Svizra commembra a dretg cunplaun da las Naziuns unidas.

Suenter pliras emprovas en ils decennis precedents approveschan il pievel ed ils chantuns il 1971 il dretg da votar e d'eleger da las dunnas sin plaun federal – cun 621 403 vuschs cunter 325 596 vuschs. En singuls chantuns han las dunnas gia dapi plirs onns ils medems dretgs politics sco ils umens.

L'onn 1970 cuntanscha il moviment cunter la «surpopolaziun estra» e la «surimmigraziun» ses punct culmi-

1848: Ils ertavels dal Sonderbund vegnan activs.

la «serp». Ses sis collegas ha el gia lachà assassinar; ed er ils gidanters ed executurs na mitschan betg da sia politica da la terra arsa. A la fin restan Sol

Percunter constattan tut ils eveniments, schizunt quels a prima vista ils pli stupids, nua che s'engaschan noss conspirativs. Sa chapescha che lur motivs e lur interpretaziun èn sfalsifitgads tras la ficziun: in incendi casual daventa criminal, ina mort natirala daventa in mazzament raffina.»

In zic istorgia – reala

En il temp da l'uschenumnada regeneraziun suenter il 1830 introduceschan var la mesadad dals chantuns costituziuns liberalas che garanteschon a la populaziun libertads economicas e politicas. Ils onns sequents datti adina puspè conflicts tranter ils chantuns liberals ed ils conservativs. Las disptas mainan l'onn 1847 a la Guerra dal Sonderbund: suenter ina curta campagna da las truppas federalas capituleschan ils catolics che avevan fundà ina lia separatistica.

1848: il stadi federal modern vegn fundà. Grazia a sia costituziun centralisescha ed unifitgescha el numerus secturs ch'eran pli baud en la cumpetenzas dals chantuns, surtut il militar ed ils dazis, las mesiras e las paisas, la

nant cun l'inoltraziun da l'Iniziativa Schwarzenbach che pretendeva da limitar la quota d'esters sin maximalmain 10% da l'entira populaziun. L'iniziativa ch'è vegnida refusada da 54% dals votants be per il nair da l'ungla ha provocà ina gronda debatta ed ha procurà a la «Nationale Aktion» popularitad en l'entir pajais.

1992: il pievel svizzer s'exprima cunter in'adesiun al Spazi economic europeic (SEE). L'avanzament da la Partida populara Svizra (PPS) – ch'è sa decidida sco suletta partida dal Cussegel federal encunter in'integraziun europeica – e la disposiziun negativa dal pievel pretendan la finala dal Cussegel federal dad ir l'uschenumnada «via bilaterala».

La preschentaziun:

Emmanuel Excoffier/Enrico Marini. Ils ertavels da la serp. Geneva 1998.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=379
www.chatta.ch